

27.07.2002

Rīta runa

Šodien mums ir iespēja praktizēt līdz pusdienas laikam. Pēcpusdienā mēs vienosimies, kur doties pastaigā, ja Sandis noorganizēs mums sauli. Tad atgriezīsimies - pēc tējas mēs atkal satiksimies vakara meditācijā un pēc tam pie ugunskura. Kas paliks pie ugunskura līdz apmēram trijiem no rīta, var neuztraukties par rīta meditāciju...

Viena no mācībām, ko es neesmu pieminējis un kas ir viena no pamatmācībām, ir mācība par pārmaiņām. Pali vāds ir ANICCAM. Aprakstos tā tiek tulkota kā pārmaiņa, taču veids, kā to pasniedza Ajahn Chah ir nenoteiktība. Jums arī ir kāds viedoklis par pārmaiņām, Ajahn Chah teiktu, ka tas ir nenoteikts. Ja jūs viņam teiktu: *Jūs esat brīnišķīgs skolotājs*, viņš atbildētu: *Tas ir nenoteikti*. Ja kāds no mums vēlējās pamest klosteri un sākt laicīgu dzīvi, viņš teica: *Tas ir nenoteikti*. Tā ir spēja vienmēr paturēt prātā domu, ka jebkura pieredze vienmēr ir īslaicīga, un jūs nevarat uz to balstīties. Šī doma ir zināšana, kas pārvalda. Zināšanu mēs saucam par apzinātību, mācīšanās, klausīšanos, redzēšanu, atklāsmi, sapratni.

Un šī mācība par pārmaiņām ir saistīta ar diviem citiem faktoriem. Šo mācību sauc par esamības trīs raksturojumiem. Ja jūs pieturaties pie tā, kam ir mainīga daba, jūs ļoti vilsieties. Piemēram, retrītā jums ir smalki prāta stāvokļi. Jūs neiegrožo atbildība, bet ir skaidrs, ka tas tā nebūs vienmēr. Un retrītā mums ir jāļauj aiziet visam kam. Ja jūs pieķeraties kaut kam, kas mainās, jūs ciešat. Kad jūs atgriezīsieties lielā pilsētā, jūs piedzīvosiet kultūras šoku. Jūs burtiski būsiet citā kultūrā, kurā augsti vērtē sacensību, konkurenci un troksni. Tas nozīmē, ka jūs sajūtīsiet sevi daudz raupjāku, un šis raupjums, iespējams, jūs sarūgtinās vai mulsinās. Es nesaku, ka tas noteikti tā būs, taču tas ir veids, kā mūsu apziņa strādā. Un ja jūs esat apzināts, jūs varat teikt: *Ā, tas ir tas, kā es izjūtu apmulsumu*. Vai, ja esat aizkaitināts: *Tas ir aizkaitinājums*. Tad, ja jūs tā darāt, tad tendence, kas liek jums palikt tai stāvoklī, nebūs tik spēcīga. Bet, kad jūs sekosiet tam aicinājumam, tad jūs būsiet tā sabiedrotais. Tad jūs piedalāties apmulsumā un esat apmulsis. Viena rakstura iezīme ir ka, tas, kas rodas – aiziet. Tas ir mainīgs un tā ir ANICCAM. Tad, kad jūs pieķeraties tam, kas mainās un vēlaties, lai tas nemainās, tad jūs ciešat. Tad otra rakstura iezīme ir DUKKHAM jeb ciešanas, bezpalīdzība. Un trešā ir: kustība no personas. Tad, kad jūs uztverat kaut ko personiski, jūs ciešat. Un tad, kad es piedzīvoju apmulsumu personiski, es esmu iegrozots domās. Ar to mēs saprotam pieķeršanos. Ar to mēs saprotam to, ka mēs uztveram kaut ko personiski. Un arī tā ir tā ideja par psiholoģisko 'es'. Skaidrs, ka šis apmulsums piemeklē mani, nevis blakus sēdētāju. Bet, ar laiku jūs vairāk spējat redzēt, ka tā ir tāda dabiska maiņa - kā

laika apstākļi, kas mainās. Tas ir izaicinājums būt nepieķērušamies. Tomēr tas nenozīmē, ka mēs to nejutām. Jūs izjutat to pilnībā, taču ļaujiet izjūtām plūst cauri. Vai tas ir iespējams, es nezinu, bet tā ir teorija, un tas ir tas, uz ko mēs tiecamies. Citādi jūs aizverat savu sirdi.

Daži veci vīri šeit apkārtnē izskatās šausmīgi skumji. Kad eju pa ceļu uz to pusi, tad tur viens vīrs katru rītu rok kartupeļus. Es saku viņam: *Labrīt!*. Viņš izskatās pelēks un liekas, ka viņā nav dzīvības - ļoti skumji. Un, protams, tās ir tikai manas domas par to, ka viņa dzīve ir bijusi grūta, vai viņš pats ir darījis kaut ko pavisam nelāgu.

Katrā ziņā nepieķeršanās ideja nepavisam nenozīmē turēt aizvērtu sirdi un būt attālinātiem, mirušiem pasaulē. Mēs cenšamies būt pasaulē, bet nebūt tās putekļu ietekmē. Vai arī, ja jūs nevarat paņemt pieredzi līdzī, kaut kas ir iegūts - stiprāka apzinātība, dziļāka izpratne. Cerams, kāda attīrīšanās ir notikusi, varbūt dažas no tām labajām īpašībām ir kļuvušas stiprākas. Tas ir tas, ko jūs tiešām varat paņemt līdzī pasaulē, nevis pieredzi, bet gan tās prasmes, ko jūs esat uzkrājuši.

Mācībā arī pasaka, ka tas, kas ir dzimis, tam jāmirst. Tie, kas ir pieķērušies, arī mirs. Ja jau mums visiem jāmirst, pavadīsim šo laiku pēc iespējas labāk. Darīsim visu, kas mums ienāk prātā – aplaupīsim bankas un tā tālāk. Protams, ka sekas ir briesmīgas, jo sekošana vēlmēm neved mūs pie miera.

Tas, kad mēs patiešām varam redzēt, ir - kā beidzas vēlēšanās, nevis tās objekts. Mācība par nepastāvīgo ir saistīta ar mācību par pastāvīgo. Man liekas, ka tas ir tas, kas pārvērš Budismu par reliģiju, nevis filozofiju, vai arī tikai terapiju vai humānismu, jo šeit ir mērķis, un Buda ir sasniedzis šo mērķi. Viņš teica, ka apzinātība ir ceļš uz nemainīgo. Es vienmēr atgādinu šo tēmu: *Esiet tie, kas zina, kas ir patvērums Budā*. Tad patvērums Dhammā nozīmē to, ka jūs saprotat, ka viss aug un mainās. Tas noved pie tā, ka tad, kad dzīve ir skaista, jūs esat pateicīgi, nevis alkatīgi. Tad, kad dzīve pārmainās, tā jūs mulsina - jūs to akceptējiet – tam tā jābūt. Tas nozīmē, ka jums ir arī vairāk pacietības. Mēs nenoliedzam tās pozitīvās pieredzes, kas mums ir kā cilvēkiem: taisnīgums, prieks, mīlestība, bet mēs arī nebalstāmies uz tām. Ja es eju pa skaistu mežu, es jūtos mierpilns – brīnišķīgs ūdens, mierīgs prāts. Bet, kad es domāju: *Kā es varētu te palikt ilgāk?* – tā ir alkatība. Tā vietā, lai būtu pateicīgs. Tā ir pilnīga maiņa attieksmē, jo skaisto bieži vien mēs gribam paturēt, saglabāt. Tai brīdī, kad es domāju par to, kā to ilgāk paturēt, es vairs nebaudu skaistumu. Ironija ir tā, ka, jo vairāk jūs ļaujiet iet, jo vairāk varat saskatīt skaisto. Šeit aug brīnišķīgs ozols, kuram ir skaists nosaukums “Jāņa Bikšus ozols”. Var skatīties un

priecāties, bet man patiešām nav vēlēšanās to nogriezt un aizvest līdzī uz mājām. Un vēl – skaistie gliemežvāki pludmalē – es varu tos paņemt, bet mājās uz plaukta tie pārklāsies ar putekļiem. Nav nekas slikts – paņemt gliemežvākus, bet labāk vērot, priecāties un nevēlēties to paturēt. Un arī retrītā – šeit ir ļoti daudz skaistā, mēs ļoti daudz saistāmies ar vidi, kurā nav sacensības. Domāju, ka nākamgad skola maksās mums, lai mēs atkal nakšņojam skolā. Te ir tik tīrs.

Idejas par to, ka mēs smagi strādājam, piepūlamies, ir labas lietas, bet tās ir nepastāvīgas. Un tad, kad iesiet no skaistā uz rupjo, jūsu sirds būs ietekmēta un to jutīs. Un mēs vērojam pārmaiņas, nevis pieķeramies tām.

Vakara runa.

Nu, lūk, beidzamais vakars kopā. Pēdējais vakars ir atkarīgs no pirmā vakara. Sākumā ir īpaša sajūta: nervozitāte, gaidas. Kad mums jāaiziet, tad atkal ir cita sajūta – prieks un žēlums, ka jābrauc prom. Ir sākumi, nobeigumi un tas, kurš zina, kā izjūt sākumu un beigas. Ir nosacījums beigām, sākumam. Esmu pārliecināts, ka plānojat, ko darīsiet rīt. Tas ir dabiski. Dzīvē ir pārmaiņas, sākumi un beigas, bet pastāvīgs ir tas, kurš zina.

Atkal būs stāsts. Reizēm, kad stāstu atmiņas, man ir sajūta - vai tiešām tas ir noticis? Jo es esmu tas pats, kas 25 gados. Ja, piemēram, tādām, kā nabaga skolotājam Kusalo jāsēž man blakus, tas tiešām var būt garlaicīgi. Es arī domāju, cik daudz es esmu izmainījis šos stāstus, cik esmu piedomājis klāt, lai izskatītos labāk, mana ego ietekmē. Atmiņas ir ļoti nenoteiktas, bet tas nekas, būs vēl viens stāsts. Šis stāsts ir tā vietā, lai jūs klausītos Zbižeka runu. Tas notika ļoti sen: kad skolotājam Somido bija tikai pieci gadi mūka prakses, Ajahn Chah lika viņam teikt runu. Svētdienas Taizemē tiek pavadītas ļoti jauki. Tās nav īstas svētdienas, tās ir katras Mēneša fāzes maiņas dienas. Daudz ciema iedzīvotāji nāk uz klosteri no rīta piedāvāt mūkiem ēdienu. Ajahn Chah vai citi mūki veic rituālus, kad cilvēki var pieņemt uzvedības noteikumus, vai arī nedaudz stāsta par mācību. Bieži vien pusmūža sievietes paliek klosterī visu dienu un slauka takas vai kaut kā savādāk pavada laiku. Kad notiek vakara meditācija, tad Ajahn Chah vai kāds vecākais skolotājs saka runu. Tad tie cilvēki, kas ieradušies klosterī, kā arī mūki un mūķenes, meditācijās pavada visu vakaru līdz rītausmai. Vienu reizi nedēļā meditācija ilgst visu nakti. Dažas sievietes patiešām iespaido ar to, kā viņas meditē. Viņas nāk no lauksaimniecības kultūras, taču viņas ir meditējušas no bērnības. Vienā no tādām reizēm Ajahn Chah lūdz Ajahn Somedo runāt. Tad, kad mēs Taizemē runājam par mācību, sēžam speciālā augstā krēslā. Somedo 45 minūtes runāja

taizemiešu valodā, tad piecēlās un grasījās nokāpt no krēsla, bet Ajahn Chah pateica: *Turpini, turpini*. Tajā brīdī 1/3 klausītāju lēnām izlavījās ārā. Tad Somedo runāja tālāk vēl 45 minūtes un Chah atkal teica: *Turpini*. Viņam vajadzēja tā turpināt 3 reizes un tad, kad viņš patiešām beidza runu, tad bija palikušas tikai kādas divas sievietes. Mācība bija, ka Ajahn Chah runa nedrīkst tikt ietekmēta no auditorijas, kas klausās. Pat ja visi aiziet, tam nav nozīmes. Tas ir viens stāsts par skolotāju Ajahn Chah, bet, ja bija kādi jautājumi, viņš vienmēr brīnišķīgi atbildēja un, ja viņš manīja, ka jūs esat nospiesti, viņš pateica jums kādu joku, kas jūs pacilāja – viņš vienmēr prata izjust, kas nepieciešams. Pēdējo reizi, kad es viņu redzēju Anglijā 1979.gadā, viņam bija jādodas uz lidostu agri un attiecīgi jāatstāj klosteris agrāk pirms maltītes, tāpēc viņš ēda viens pats. 8 vecākie mūki bija kopā ar viņu. Vairums no mums ilgojās pēc Taizemes. Kad viņš mūs grasījās atstāt, mums bija tāda skumja sajūta un gribējās, lai viņš nebrauc, neatstāj mūs. Viņš to ļoti labi izjuta un ar pavisam vienkāršām lietām izteica savu līdzjūtību un izpratni. No sava ēdiena viņš ielika mūsu mazajos trauciņos. Protams, mums to nevajadzēja, jo klosterī mēs drīz dabūtu maltīti. Ļoti brīnišķīgs cilvēcisks žests. Viņam bija smagas, biezas drānas, ko viņam noauda ciema iedzīvotāji, zinādami, ka Anglijā ir auksts klimats. Viņam bija līdzīgi paņemtas arī vieglākas drēbes priekš Taizemes. Viņš nomainīja savas drānas un atdeva mums savas siltās drānas. Tas ir ļoti īpaši - paņemt drānas no tāda skolotāja, un mēs to ļoti gribējām. Kad viņš aizbrauca, mēs jutāmies ļoti noskumuši, bet viņš mūs stiprināja. Laiks, ko pavadījām ar viņu, bija brīnišķīgs.

Viņš bija ļoti interesants cilvēks, viņam bija gan liels spēks, gan drosme un liela līdzjūtība. Viņš patiesi izprata savu kultūru. Viņš izprata, kāda loma ir mūkam viņa kultūrā, un - ko tas nozīmē būt gudram cilvēkam, svētajam; līdz ar varu, kas viņam ir bijusi. Viņš nekad neiesaistījās politikā, bet viņam bija liela ietekme; piemēram, viņu apciemoja karalis, ar viņu nāca tikties ģenerāļi. Viņš izmantoja šīs tikšanas kā iespēju iespaidot sabiedrību morālā ziņā. Ļoti interesanti bija tas, ka viņš dzīvoja kā askēts, kā mūks un tajā pašā laikā spēja, varēja iekļauties sabiedrībā. Tas ir brīnišķīgs piemērs tam, ka viena gudra būtne var iespaidot visas kultūras. Somedo klosterī bija 70 mūki un 30 mūķenes. Tad, kad viņu glabāja, notika valsts nozīmes bēres, kas ilga 10 dienas un kurās piedalījās 750 000 cilvēku. Piedalījās karalis, karaliene, premjerministrs, armijas virspavēlnieks. Bija brīnišķīgi redzēt, ka valsts izteica lielu cieņu šim gudrajam cilvēkam.

Jaunībā viņš 10 gadus klejoja pa mežiem, tad viņš atgriezās un apmetās 3 km no sava ciema. Cilvēki nāca un nesa viņam barību. Pamazām tas viss attīstījās – mežs viņam apkārt tika izcirsts. Taizemē pašreiz darbojas 130 radniecīgi klosteri, 12 filiāles darbojas ārzemēs. Un tas viss ir tikai viena vīra smaga darba rezultāts. Viņam bija īpašas spējas, viņš bija apdāvināts komunikāciju

sfērā. Viens no Ajhan Chah mīļākiem skolotājiem ir gandrīz nezināms. Tas ir ļoti atkarīgs no rakstura.

Valoda var būt ļoti statiska. Piemēram, ja jūs ņemat vārdu 'piedošana', tad šķiet, ka tas ir viens tāds notikums, taču piedošana īstenībā ir process. Tāpat ir ar vārdu 'apskaidrība' – viņš teica, ka tas ir viens notikums, pie kura jūs varat pietuvoties un jūs pietuvojaties, un tad tas ir. Taču tas nav tik vienkārši – es arī esmu centies. Manā laivā tai pašā laikā ir daudz manu draugu. Jūs varat sastapt cilvēkus, kuriem ir ļoti labas īpašības, lai ceļš būtu straujš. Tad ir stāsts par vienu puisi, kurš 10 gadu vecumā noskuva matus un kļuva apskaidrots, bet tas taču nav taisnība. Jūs varat lasīt par šādiem cilvēkiem rakstos.

Valoda, ko esmu lietojis ir attīrīšanās, mācīšanās, saprašana. Un tas ir process. Vai daudzi no jums šajās 10 dienās ir piedzīvojuši attīrīšanos? Tas nenotiek vienas meditācijas laikā. Mācīšanu var salīdzināt ar to, kā galdnieks gatavo bultas. Trulu, gludu koku apstrādā tik ilgi, kamēr tas kļūst par asu bultu. Mācoties un meditējot mēs trenējam savu prātu. Viņš nesaskata sevi kā šauru strēli jūrmalā, kas iegriežas tālu okeānā. Ja cilvēks sēž un meklē atbildi, tad baumu līmenī to arī saņem. Taču noteikts darbs, ko viņš ir paveicis 20 gadu laikā pirms tam, radis labus cēloņus, no kuriem augļi paši radīsies. Un ir viens veids kā retrīts strādā: sākumā ikvienam no mums ir noteikti skaidras sociālās funkcijas. Mums ir astoņi uzvedības noteikumi. Mums ir sava dienas kārtība, mums ir pienākumi – tas viss ir līdzeklis, ar kura palīdzību mēs esam ceļojuši šīs deviņas dienas. Tas ir tāpat kā jūs braucat ar mašīnu uz Rīgu: jums ir mašīna ar logu tīrītājiem, sēdekļiem, logiem. Jūs braucat transporta līdzeklī un vērojāt, kas ir apkārt. Un tāpat arī šajās dienās – visi šie noteikumi, rutīna ir līdzeklis, ar ko mēs ceļojam. Tas ir vienkārši – līdzeklis, protams, tas nāk no manis un jūs visi man pievienojieties. Mēs nemainījām mūsu dienas kārtību katru otro dienu. Ja jums tā patika – labi, ja nepatika - arī labi. Mēs ceļojām. Un ko mēs darījām? Mēs vērojām savus prātus. Iedomājieties, kā tas būtu, ja būtu savādāk? No rīta, pēc meditācijas mēs sāktu apspriest – kurš mazgās traukus, vai vakarā runās Zbižeks vai kāds cits. Tā mēs katru dienu patērētu ļoti daudz enerģijas, lai izgudrotu šo transporta līdzekli. Un tad, kad tagad dosieties mājās - kādā transporta līdzeklī jūs ceļosiet? Vai tas ir kaut kas tāds, ko jūs varat pieņemt un kuram varat nodoties, vai tas ir tāds, kas jums jāmaina, lai to uzlabotu? Uzvedības noteikumi, pienākumi rada formu, kurā jūs varat būt un vērot savu prātu. Ja jums ir skaidri pienākumi jūsu ģimenē, tad jums ir daudz vieglāk praktizēt, un jums nav katru reizi jādomā kā tādu dzīvi organizēt. Un nav tik svarīgi, vai jums tas patīk vai nepatīk, bet svarīgi ir tas, ka ir kāda konkrēta forma, ka varat dzīvot ar skaidrību. Tas ir skaidrs, ka, ja esat situācijā, kurā jums tiek darīts pāri, tad jums no tās pēc iespējas ātrāk jātiek laukā. Tad jums ir jābūt tādām līdzeklīm,

kuram ir motors, lai tiktu uz priekšu. Ja situācija ir disfunkcionāla un jūs jūtat, ka tā jūs velk drīzāk atpakaļ, nekā uz priekšu, tad jums kaut kas ir jādara. Taču līdzeklis nekad nebūs perfekts. Jūs varbūt varētu vēlēties, lai jums būtu Mercedes, bet jums ir Wolksvagen, un tas ir labi. Sprotams, ka mums klosteru dzīvē arī gribas kaut ko mainīt - varbūt varētu praktizēt citu dziedāšanu, varbūt varētu turēt zirgus. Uzvedības noteikumi ir svarīgi, jo tie aizsargā jūs no sekošanas muļķīgiem impulsiem: galināšanas, melošanas, muļķīgas runāšanas, zagšanas, neuzticības, apdullināšanās.

Otrs, ko esmu uzsvēris šajā retrītā, ka ir svarīgi būt šeit un tagad, tikt vaļā no pagātnes un nākotnes, un būt atvērtam tagadnes momentam. Vai - kad jūs domājat par pagātni vai nākotni – darīt to apzināti. Ja jūs neesat tagadnes momentā, tad jūs nevarat praktizēt. Tā ir pastāvīgi atrodamā lieta mācībā, ka jābūt tagadnes momentā: ja jūs gatavojat ēst, tad jūs gatavojat ēst; kad jūs ejat uz veikalu, tad jūs ejat uz veikalu. Darot to, mans ieteikums būtu – vērot un ieklausīties savā psiholoģiskajā ‘es’ un neticēt tam. Tie ir tie visi stāsti, kas rodas no mūsu uztraukumiem, dusmām, bailēm, naida. Un tad, kad mēs varam būt tagadnes momentā, atskatīties uz stāsta veidošanos, tad mēs tiešām varam redzēt to, kas ir. Ja varam apzināties savu emocionālo pasauli ķermenī, un tam nepievienot psiholoģisko ‘es’, tad, ja mūsu sirdī iezogas negatīvas emocijas, mēs varat strādāt ar tām, atbrīvot savu sirdi. Tas nozīmē, ka situācijās, kad kāds uzspiež uz mūsu vājās vietas, mums ir vai nu iespēja attīrīties, vai arī vēl vairāk iegrimt šajā vājuma stāvoklī. Tas ir pamats, kā strādāt ar savu negatīvo Karmu. Taču ceļam ir vajadzīga arī sirds. Ajahn Somedo teica, ka tā ir smadzeņu operācija bez anestēzijas. Kad jūs pārāk piespiežat sevi, kritizējat. Sirds ceļš ir tas, ko mēs mācāmies, kad jūs attīstāt sevī empātiju. Tā ir ne tikai empātija pret citiem, bet arī pret jums pašu, jūsu pašu situāciju. Un tā ir empātija ne tikai priekš ciešanām, bet empātija arī priekam. Tie ir pozitīvo emociju veidi, kurus es aprakstīju: METTĀ, MUDITĀ, KARUNĀ, kas ir ‘prieks’ tulkojumā, par ko mēs runājam Budismā. Ja jūs to neattīstāt sirdī, tad jūs savā ziņā izkalstat. Tas ir tas, kas nereti notiek ar mūkiem un mūķenēm, ka viņi attīstās tieši vairāk akadēmiski, un viņi jūt, ka ir grūti attīstīt sirds praksi. Viņiem vienkārši jāatstāj klosteris un jādara kas cits, kas viņam palīdzēs atvērt sirdi. Tas notiek arī, ja meditācija un apcere tiek kļūdaini saprasta kā kontrole vai apspiešana. Pieņemšana savā ziņā tiek izprasta kā empātija ar patiesību, ar DHARMU. Jums ir skaidrs, ka tas, kas rodas, beidzas, tas ir mainīgs. Un tad, kad kāds ir harmonisks un kļūst disharmonisks, jūs to redzat, un zināt, ka tā tam jābūt, ka harmonisks nevar būt harmonisks vienmēr. Vienu rītu jums patīk jūsu partneris, bet citā rītā jums nepatīk jūsu partneris. Tas tā vienkārši ir – jums nevar patikt vienmēr. Taču jūs no tā netaisāt paniku. Un otram ir jāspēj pieņemt – *tas ir normāli es nevaru vienmēr patikt*. Tas ir galīgi aplam teikt, ka *lai es būtu laimīgs, tev vienmēr jābūt simpātijām pret mani*. Ja jūs spējat to saprast un aptvert, ka

tas, kas ir starp jums, ir mīlestība, nevis prasība būt vienmēr patīkamam. Tas prasa daudz drosmes attiecībās. Piemēram, es ne vienmēr jutu patiku pret Ajahn Chah, dažreiz es domāju: *Kaut tu reiz apklustu un es varētu iet gulēt!* Es tam neticēju kā tādai viennozīmīgai patiesībai, es to redzēju kā noskaņojumu, kas sākas un beidzas. Viņš par to vienalga nesatraucās. Tas nav iespējams, ka attiecības vienmēr būs mīlestības pilnas un atbalstošas. Jo mēs visi vienmēr nonākam pie attīrīšanās. Un nav svarīgi vai esmu ģimenē, vai klosterī - būs brīži, kad man būs bailes, aizvainojums; attiecīgajā sociālajā kontekstā manī radīsies greizsirdība. Ja jums ir drosmē ļauties tam un paturēt solījumu, vai tā ir apņemšanās būt klosterī, vai tas ir solījums būt laulībā, tad tas ir kā līdzeklis, kas palīdz tam tikt cauri. Tādēļ mēs to saucam par transporta līdzekli, jo tas mums palīdz tikt cauri brīžiem, kad nav harmonijas. Protams, ka tas prasa, lai abi cilvēki prastu pārdomāt un apcerēt, kas bieži vien nav tā. Klosterī, kad kāds pārdzīvo šaubu laiku, tad mēs nepalīdzam viņam izkļūt no tām, bet mēs sakām: *Skaties, vēro savas šaubas*. Pie mums bija viens jauns puisis, viņš kļuva par mācekli 20 gadu vecumā, un pēc diviem mācekļa gadiem viņš bija gatavs ordinēties par mūku. Mēs visi bijām pārliecināti, ka viņš ir par daudz iedvesmas vadīts. Mēs likām viņam gaidīt 1 gadu. Un tieši tajā gadā viņš piedzīvoja šaubas. Mēs ar viņu runājām un teicām: *Skatīsimies, vai tu vari izdzīvot*. Jo savās šaubās viņam sāk nepatikt dziedājums, viņš nezināja vai viņam pietiks spēka turpināt, viņam nepatika mūsu runas nepavisam, arī barība nebija nekāda labā. Tas ir tas, ko dara šaubas. Jūs, protams, varat viņu mēģināt uzmundrināt un teikt: *Budisms ir brīnišķīgs!* Bet mēs drīzāk aicinām vērot, kā tas ir - izjust šaubas. Viņš izdzīvoja šo šaubu laiku un tad mēs teicām: *Nu, tagad tu vari kļūt par mūku*. Ja varat līdzīgi rīkoties ģimenes attiecībās, kad jūsu solījums, uzvedības noteikumi un atbildība ir kā līdzeklis, kas palīdz jums izceļot cauri gan šiem pacēlumiem, gan kritumiem, tad tas palīdzēs arī citās situācijās. Tā ir tāda klasiskā definīcija laulībai garīgajā pasaulē. Budismā ir trīs klasiskie līdzekļi: klostera dzīve, laulības dzīve, darbs, kurš ir Dieva dots. Reti šāda situācija atrodama laulībā un sevišķi modernajā dzīvē, kas attiecībās uzsver individuālo laimi un apmierinājumu. Un cilvēkiem var būt milzīgs saraksts ar to, kādām ir jābūt attiecībām ar partneri. Bet atkal ir nepieciešami divi, lai dejotu tango. Ļoti bieži tas arī notiek attiecībās – viens no pāra uzsāk garīgo ceļu, bet otrs grib pasaulīgas attiecības, tad viņu ceļi dalās. Tas ir tāds līdzeklis, kurā mēs esam ceļojuši un attīstījuši klātesamību, apskatījušies uz psiholoģisko 'es'. Kad esat brīvi no psiholoģiskā 'es', tad attīrīšanās process var notikt, jo jūs neko virsū vairs nebūvējat. Attīstiet sirdī empātiju un labvēlību! Mācieties prātu nomierināt ar elpu. Vairāk būt ķermenī nekā domās. Tad jūs gūtu daudz dziļāku izpratni, un visiem kaut kāda atklāsme ir bijusi, jo tika radīts pamats, lai šāda atklāsme varētu rasties. Un, tā kā jūs atgriežaties pasaulē, atcerieties šīs divas pasaules. Pasaule, kur ir ārējie satiksmes sastrēgumi un pasaule, kur ir

iekšējie satiksmes sastrēgumi. Ārējos sastrēgumus mums ir maza ietekme izmainīt, taču attiecībā uz iekšējiem sastrēgumiem jums ir vislielākās iespējas rast brīvību.

Jautājums: *Kā tas ir klosterī? Vai kāds mūks var darīt pāri otram mūkam? Vai par to soda?*

Mums ir daudz noteikumi par pareizu runu un cieņu, jo faktiski klosterī iestājas nobrieduši pieauguši cilvēki. Kaut mums ir skolotāji, jebkurš dzīvo saskaņā ar noteikumiem, nevis kā tēvs ar dēlu. Mums ir jāpārdomā desmit lietas, pirms izsaka kritiku: vai es kritizēju, izejot no līdzjūtības; vai es pats dzīvoju saskaņā ar noteikumiem; vai vieta un laiks ir piemērots; vai es izdaru tādas pašas pārkāpumus. Tad, kad tiek cauri šim sarakstam, tad atliek padomāt – *Kad tad es būšu tiesīgs teikt kaut ko?* Taču - kas notiek klosterī, kad tur ir kāda autoritāte, kas var būt augstprātīgs? Ik pēc divām nedēļām mums ir tikšanās, kur mēs pārrunājam, kā tiek ievēroti noteikumi un tad var pateikt: *Godājamais, tas, kā tu runā ar mani, nav saskaņā ar noteikumiem.* Katrā ziņā, ja mums nepatīk, mēs varam aiziet. Abatam, vecākiem skolotājiem ir liela atbildība pret skolniekiem un otrādi. Un, ja mēs nerīkojamies saskaņā ar noteikumiem, skolnieki vienkārši aizies. Tas nenozīmē, ka viņi ir eņģeļi. Mums ir problēmas, bet mums ir arī brīnišķīga forma, kas mums palīdz tās risināt un mēs to esam arī darījuši. Piemēram, Taizemē varētu būt kādi 150 000 mūki. Daudzi vīrieši ordinējas, jo tā ir tāda laba lieta, ko darīt. Tad var gadīties, ka viens mūks ir nogalinājis otru mūku. Tas drīzāk ir tāds kultūras konflikts, degradācija. Arī mums ir bijušas problēmas, taču mēs esam turējušies pie principiem, kas mums ir palīdzējuši tās risināt.